

УДК: 378:331

О. В. Рудінська,

кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки та управління
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
Французький бульвар 24/26, 65058, м. Одеса, Україна,
e-mail: elena.rudinskaya@gmail.com

Д. О. Познякова,

ТОВ «Югметалсервіс»
От. Головатого, 31, м. Одеса, 650003, Україна,
e-mail: dinochka0208@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО ТА ІНТЕГРАЦІЙНОГО РЕФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах інноваційного розвитку світового господарства та процесів глобалізації, конкурентні перемоги набувають країни, що спрямовують свої зусилля на розвиток освіти принципово нової якості та перетворюють знання на новітні технології. Вища школа перша зазнала процесів реформування та покликана стати базою для набуття Україною міжнародних конкурентних переваг на світових ринках.

В рамках статті пропонується дослідити універсальний підхід до виявлення проблем та рівня інтелектуального потенціалу країни (ІП). При цьому соціальні інвестиції, на нашу думку, необхідно ідентифікувати як обсяг капітальних вкладень в реальний сектор економіки, маючи на увазі, що будь-які капіталовкладення в бізнес мають прямий або опосередкований соціальний ефект.

Ключові слова: інтелектуальний потенціал, інноваційний розвиток.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В сучасних умовах інноваційного розвитку світового господарства та процесів глобалізації, конкурентні перемоги набувають країни, що спрямовують свої зусилля на розвиток освіти принципово нової якості та перетворюють знання на новітні технології [1].

Треба зазначити, що набуття громадянами України вищої освіти посилює їх соціальну відповідальність та участь у суспільних процесах. Участь студентів у програмах міжнародного обміну та посилення

академічної мобільності не тільки відкриває доступ до сучасних знань європейського та світового рівня, а й підвищує рівень суспільної свідомості та активності, що в свою чергу сприяє зменшенню рівня корупції у сучасній освіті та посиленню академічної доброчесності та прозорості освітніх процесів. Вища школа перша зазнала процесів реформування та покликана стати базою для набуття Україною міжнародних конкурентних переваг на світових ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній і зарубіжній літературі існує чимало фундаментальних праць, присвячених вивченню освітнього потенціалу та значущості освіти в науково-технологічному та інноваційному розвитку національної економіки. Вагомий внесок у вивчення цієї проблеми зробили Д. Бел, В. Ростоу, Т. Шульц, Л. Туроу, М. Блауг, Ф. Махлуп, А. Тофлер, Т. Стюарт та інші. Серед вітчизняних дослідників цієї проблеми слід назвати Ю. Канигіна, О. Созінова, В. Гейця, І. Каленюк, В. Куценко, Е. А. Кузнєцова, М. Згуровського, Б. Каліцького, І. Лукінова, Л. Федулову, О. Комарову, В. Удовиченко та багатьох інших.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасного стану та перспектив розвитку вищої освіти як структурного елемента інтелектуального потенціалу України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вища освіта виступає не лише носієм інтелектуального потенціалу, але й високопродуктивною силою у суспільстві та потребує постійної уваги з боку держави та належної фінансової підтримки. Дослідниками освітньої сфери доведено, що співвідношення витрат на освіту до економічного ефекту від неї становить 1:4. Аналіз багатьох світових рейтингів дозволив зробити такі висновки: за рівнем письменності дорослого населення: Україна є однією з перших у світі, за кількістю вчених – серед перших 25 відсотків, проте за рівнем добробуту – серед останніх 40 відсотків країн, за часткою високотехнологічного експорту – майже останньою. За оцінками західних експертів, Україна має яскраво виражену конкурентну перевагу – високий рівень освіти, науки і загальної культури населення. У рейтингових порівняннях Світового економічного форуму українська освітянська система визнана кращою за німецьку, російську, польську, італійську, китайську та турецьку. Таке високе місце в рейтингу зумовлено порівняно високою якістю вищої технічної та математичної освіти. Україна серед 144 країн посідає 30 місце, випереджаючи ряд розвинених держав – США, Великобританію, Швецію, Італію, а також такі країни з трансформаційною економікою, як Польща, Китай та Туреччина. Ще однією

сильною стороною вітчизняної освітньої системи є те, що за кількістю сертифікованих програмістів Україна посідає 4-те місце в світі, а щороку вітчизняні вузи випускають до 50 тис. дипломованих ІТ-фахівців. Результати оцінювання 144 країн за окремими складовими глобального індексу конкурентоспроможності у 2014-2015 рр. показали, що Україна посіла за рівнем вищої освіти та професійної підготовки 40, за технологічною готовністю – 85, за інноваціями – 81 місце. Загалом Україна покращила свої позиції на 8 пунктів та посіла 76 місце проти 84 у 2013-2014 рр. [2]. Переконані, що освіта є продуктивною силою суспільства, а отже, безпосередньо долучається до процесів формування та розвитку інтелектуального потенціалу. Вища освіта виступає вирішальним фактором інноваційного поштовху та інтелектуального прориву, оскільки глобальна економіка, до якої прагне ввійти Україна, вимагає якісно нового рівня освіти та постійного оновлення знань і навичок упродовж усього життя. Передова система освіти робить можливим прорив практично у всіх сферах життя суспільства та є важливим чинником стабільності та національної економічної безпеки держави. Сьогодні в Україні створюється ефективна законодавча база, адекватна міжнародним нормам у сфері освіти. Так, новий Закон України «Про вищу освіту» встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, визначає умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами (ВНЗ) на принципах автономії останніх, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях [2]. Стратегічним документом у сфері освіти є Національна доктрина розвитку освіти, у загальних положеннях якої зазначено, що освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціали суспільства, є стратегічним ресурсом покращення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [4]. Освіта є невід'ємною складовою суспільства та основою розвитку особистості, вона повинна бути визнана реальним пріоритетом державної політики, переважно через пріоритетність її державного фінансування.

В рамках даного дослідження пропонується визначити універсальний підхід до оцінки інтелектуального потенціалу країни (ІП). При цьому соціальні інвестиції, на нашу думку, необхідно ідентифікувати як обсяг

капітальних вкладень в реальний сектор економіки, маючи на увазі, що будь-які капіталовкладення в бізнес мають прямий або опосередкований соціальний ефект.

Рівень інтелектуального потенціалу пропонується ідентифікувати не за кількістю осіб з вищою освітою (як вважалося за радянських часів), а за кількістю наукових здобутків, винаходів, зареєстрованих патентів, премій тощо. Показник інтелектуального рівня в науковій літературі досить рідко пов'язується із рівнем економічного стану країни. Однак, сучасні процеси глобалізації та статистичні показники, наведені на початку статті [2], свідчать про пряму математичну залежність показників економічного стану і інтелектуального потенціалу країн. Тоді постає питання, чому в українській економіці немає відповідної залежності між кількістю працівників та науковців із вищою освітою та темпами економічного розвитку?

Важливим показником інтелектуального потенціалу та сталого розвитку економіки праці є параметр міграції як населення взагалі, так і висококваліфікованої робочої сили зокрема [4].

Результатом розвитку і поглиблення процесів глобалізації стало значне збільшення міжнародних мігрантів і відповідно, виникнення багатьох проблем, пов'язаних з непропорційним і неповним використанням потенціалу та умінь і навичок мігрантів. Основною перешкодою в найбільш повному використанні потенціалу є перешкоди у визнанні освіти і кваліфікації, отриманої в країні-донорі. Для їх усунення багато країн реалізують багато і двосторонні угоди, регіональні домовленості. Найбільш показовим є приклад країн Європейського Союзу, які взаємно визнають професійні кваліфікації та вчені ступені. У цьому ж напрямку рухається і Асоціація країн Південно-Східної Азії.

Негативні наслідки імміграція кваліфікованої і високоосвіченою робочої сили приносить саме країнам походження таких мігрантів. Особливо страждають від «витоку мізків» країни з відносно невеликою чисельністю населення і найбільш бідні країни світу.

Офіційні дані статистики ООН, зафіксовані в «International Migration Policies. 2016. Wallchart» на основі огляду національного бачення проблем народонаселення і міграції з метою їх вирішення, дозволяють зробити висновок, що більшість країн прагне стабілізувати сформований обсяг міграційних потоків. Однак, частка країн, які прагнуть до збільшення міжнародних іммігрантів зросла з 4 до 11% [6]

Таблиця 1

Десять перших країн походження трудових мігрантів за 2010-2015 рр.

№	Країна походження	2010 рік		№	Країна походження	2015 рік	
		Млн. чол.	Питома вага до загальної кількості мігрантів, %			Млн. чол.	Питома вага до загальної кількості мігрантів, %
1	Росія	12,7	8,2	1	Мексика	12,4	5,8
2	Афганістан	7,5	13,0	2	Індія	11,4	11,1
3	Індія	6,9	17,5	3	Росія	10,7	16,1
4	Бангладеш	5,7	21,2	4	Китай	8,4	20,1
5	Україна	5,7	24,8	5	Бангладеш	6,5	23,1
6	Мексика	5,0	28,1	6	Україна	6,4	26,1
7	Китай	4,3	30,8	7	Палестина	5,5	28,7
8	Великобританія	4,0	33,4	8	Пакистан	5,0	31,0
9	Італія	3,7	35,7	9	Афганістан	4,8	33,3
10	Пакистан	3,6	38,1	10	Філіппіни	4,7	35,5

Як бачимо, Україна займає 5 місце у світі у 2010 році та 6 місце у 2015 році за кількістю трудових емігрантів. Можна зазначити, що за минулі 15 років такі країни як Великобританія та Італія зовсім вийшли з першої десятки країн – мігрантів, але Україна лишилася серед нестабільних і непривабливих ринків праці.

Результатом розвитку і поглиблення процесів глобалізації стало значне збільшення міжнародних мігрантів і відповідно, виникнення багатьох проблем, пов'язаних з непропорційним і неповним використанням потенціалу та умінь і навичок мігрантів. Основною перешкодою в найбільш повному використанні потенціалу є перешкоди у визнанні освіти і кваліфікації, отриманої в країні-донорі. Для їх усунення багато країн реалізують багато і двосторонні угоди, регіональні домовленості. Найбільш показовим є приклад країн Європейського Союзу, які взаємно визнають професійні кваліфікації та вчені ступені. У цьому ж напрямку рухається і Асоціація країн Південно-Східної Азії.

Негативні наслідки імміграція кваліфікованої і високоосвіченою робочої сили приносить саме країнам походження таких мігрантів.

Особливо страждають від «витоку мізків» країни з відносно невеликою чисельністю населення і найбільш бідні країни світу.

Уже в 2013 році на 63-й сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я був прийнятий глобальний кодекс поведінки, який перешкоджає прийняттю на роботу медичних працівників з країн, що розвиваються, які самі відчують значний брак зазначеного персоналу. Цим же шляхом пішла Великобританія, яка в добровільному порядку регулює прийняття на роботу працівників охорони здоров'я з певних країн. Так само, Норвегія розробила рамкові основи глобальної солідарності в цьому напрямку.

Глобалізація змістила акценти в освіті нових центрів тяжіння міжнародних мігрантів. Такими центрами на початку XXI століття стали нові індустріальні країни та ті з країн, що розвиваються, які демонструють значні темпи економічного зростання, країни, які є експортерами нафти. Виникли нові регіони, привабливі для міграції – Східна і Південно-Східна Азія, Південна Америка, Західна Африка. В результаті останньої світової фінансової кризи 2008 року темпи міжнародної міграції в ці регіони дещо знизилися.

Можна виділити окремі країни. Які мають найбільшу питому вагу міжнародних мігрантів в загальній чисельності населення. Це такі країни Близького Сходу, як Кувейт (77 %) і Катар (74 %), Йорданія (48 %), ОАЕ (44 %), Ізраїль (40 %), Сінгапур (39 %), Оман (30 %), Саудівська Аравія (27 %), Бахрейн (25 %), Швейцарія (23 %), Нова Зеландія (20 %) Канада і Австралія (21 %) [7]

Об'єднана Європа – феномен інтеграційного розвитку післявоєнного світового співтовариства, який своєю появою і розвитком задав вектор розвитку країн Європи і світу в цілому, сприяв розвитку міжнародних економічних відносин, як на європейському континенті, так і в глобальному економічному співтоваристві.

Поступове об'єднання країн Європи в інтеграційне співтовариство, яке, на сьогоднішній день досягло найвищого рівня інтеграції в світі і показало відповідний темп і рівень розвитку як економічних, так і соціальних процесів, зажадало нових об'єднаних підходів до розробки і здійснення міграційної політики, яка є ключовим моментом в регулюванні міграційних процесів, темпи і пропорції яких в сучасному світі істотно змінилися.

Загальна інтеграційна політика країн Європи і окремо Європейського Союзу зазнавала змін відповідно до історичним і економічним розвитком світової спільноти, логікою економічних і соціальних процесів в країнах колишнього соціалістичного табору і країн третього світу.

Відновлення та економічний розвиток європейських країн в післявоєнний період відбувалося під впливом «Плану Маршала» і було направлено на послідовне зміцнення і розвиток виробничого, економічного і фінансового секторів національних економік західно-європейських країн і, відповідно, Європейського Економічного Співтовариства.

Уже в середині 50-х років ХХ століття промислово розвинені країни Європи відчули нестачу робочої сили, яка повинна була стати одним з головних ресурсів відновлення економіки.

Саме цей фактор і став основоположним у міграційній політиці країн Європи в післявоєнний період. Недолік робочих рук передбачалося усунути за рахунок мігрантів, яких залучали з третіх країн - колишніх колоній, які здобули незалежність, але не змогли швидко і успішно почати процес індустріалізації і наблизитися за показниками рівні життя до європейських країн.

Основою правового регулювання процесів міграції, в основі яких закладено дотримання прав і свобод людини є, як основний глобальний документ – Загальна декларація прав людини, прийнята в 1948 р. і рекомендована для всіх країн-членів ООН. Наступний документ, який гарантує цивільні і політичні права людини, підтверджує, «що ці права впливають з властивої людській особі гідності», які незмінно зачіпають міграційні переміщення – Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 1966 р і європейська частина – Протокол № 4 до Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р. від 16 вересня 1963 р. [7]

Нові вимоги до мігрантів і обмеження міграційних потоків призвело до необхідності розробити і впроваджувати спільні підходи в міграційній політиці об'єднаної Європи, яка б відповідала як загальним інтересам інтеграційного об'єднання і країн, які не входили в ЄС так і національним інтересам кожної окремо взятої європейської країни. Однак, слід зазначити, що процес розробки і реалізації єдиної міграційної політики в країнах Європи почався після 1999 року.

Для спрощення переміщення робочої сили між країнами-членами Співдружності були підписані договори про визнання дипломів і відповідних кваліфікацій, студенти та пенсіонери, в рамках прийнятого законодавства, отримали рівний доступ до однакових соціальних послуг та пільг на території усіх країн Співдружності. Що в свою чергу, створювало можливість до зміни країни проживання. Імігранти з країн ЄС отримали доступ до працевлаштування в державних організаціях.

Що раніше було неможливо через громадянства іншої країни. Але, в той же час, переміщення громадян третіх країн все ще регулювалось нормами національного законодавства.

Якісно новий етап розвитку загальної і єдиної міграційної політики почався з підписанням в Маастріхті в 1992 році Договору про створення Європейського Союзу. Цей Договір містив норму про те, що будь-який громадянин країни-члена європейського Союзу може користуватися правом вільного пересування і вибору місця проживання на всій території ЄС.

Маастріхтська угода задекларувала, що міграційна політика є об'єктом спільного інтересу і повинна регулюватися на міждержавному рівні. Тобто питання перетину державних кордонів, попередження нелегальної імміграції, працевлаштування мігрантів, возз'єднання сімей повинні були розглядатися і вирішуватися спільно всіма країнами-членами ЄС відповідно до Конвенції ООН про статус біженців та Європейською конвенцією про захист прав людини і основних свобод. Необхідно відзначити, що на той момент міграційна політика розглядалася в контексті захисту безпеки країн-членів ЄС і стояла в одному ряду з наркоманією і міжнародним шахрайством. Такий підхід відсував на другий план питання інтеграції мігрантів і допомоги країнам-донорам трудових мігрантів.

Конвенція передбачала постійний і обов'язковий обмін інформацією та співробітництво між правоохоронними та судовими органами країн, що входять угоду, створення єдиного реєстру осіб, які мають неблагонадійну історію. Вперше, саме Конвенція, передбачала узгодження візової політики країн-членів угоди, була розроблена єдина форма візи і встановлені вимоги для громадян країн, які повинні мати візу для в'їзду в зону Шенгенської угоди. Список країн періодично переглядається.

Шенгенські угоди окремим документом були інтегровані в право Європейського Союзу. Цей документ – Спеціальний протокол до Амстердамського угодою, яка була підписана в 1997 році, а вступило в силу в 1999 році. В цій угоді окрему частину складають умови свободи переміщення, отримання притулку та імміграції. Ця угода і поклато початок погодженням і гармонізації єдиної політики країн Європи в області міграції.

Світова фінансова криза 2008 року не внесла істотних змін у спільну міграційну політику ЄС і продемонстрував небажання країн-членів посилювати міграційні тенденції через негативних наслідків кризи для

інших країн світу і прагнення зберегти вже наявні тенденції і пропорції.

В цілому можна зробити висновок про те, що міграційна політика Європейського Союзу з 2005 року знаменується більш відкритим і прагматичним підходом, який означає використання потенціалу мігрантів з метою економічного і соціального розвитку країн Європи шляхом інтеграції іноземців, які вже перебувають на території європейських країн і раціонального залучення нових груп мігрантів.

Традиційно міжнародною конкурентною перевагою України вважається кваліфікована робоча сила, яка є відносно дешевшою на світовому ринку праці. За даними вітчизняних науковців, близько 46 % робочої сили в Україні мають вищу освіту. Усього майже 80 % громадян відповідного віку здобувають вищу освіту, а рівень безробітних з вищою освітою, у загальній чисельності, складав у 2014 році 47 % [6].

За умов відповідності рівня вищої освіти та науки вимогам сучасного економічного і соціального розвитку світової економіки Україна буде спроможна зайняти відповідне місце серед розвинутих країн. Відповідно до цього імперативу, одним з головних завдань соціально-економічної політики держави та регіонів є розвиток людського капіталу.

У актуалізованій стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року зазначено, що на протязі останніх років Одеський регіон позиціонує себе як регіон з високим індексом конкурентоспроможності. Одним із стратегічних напрямів та цілей розвитку регіону зазначено формування конкурентоспроможного інтелектуального капіталу. Регіональним пріоритетом визнано розвиток людського потенціалу за допомогою розвитку сучасної високоякісної освіти та науки. Досягти такої мети можливо за умов вирішення відповідних завдань, що також зазначені у Стратегії. До сфери Вищої школи можемо віднести наступні завдання, реалізація яких вже відбувається у вищих навчальних закладах Одеського регіону [8]:

- впровадження і реалізація нових освітніх проектів (електронні підручники, дистанційні форми навчання) та сучасних інформаційних, комунікаційних технологій та засобів навчання;
- впровадження освітніх програм та методів навчання з формування в студентської молоді особистості, активної громадянської позиції;
- підвищення рівня знань іноземних мов та активізації процесів викладання іноземними мовами дисциплін навчального плану;
- підвищення мобільності студентів та викладачів;
- забезпечення працевлаштування випускників шляхом надання якісних сучасних знань, вмінь та навичок, відповідних компетенцій.

Для вирішення поставлених завдань ми бачимо наступні напрями розвитку інтеграційних зв'язків в галузі вищої освіти за рівнями:

- на рівні співпраці між ВНЗ в межах програм чи договорів про сумісну діяльність щодо проведення стажувань викладачів, проведення спільних науково-методичних конференцій, видання навчальних посібників, колективних монографій та сумісних публікацій;

- на рівні міжнародних проектів з метою вивчення досвіду навчального процесу в європейських країнах та поглиблення інтеграційних можливостей впровадження навчальних планів та робочих програм за окремими дисциплінами у відповідності до аналогічних спеціальностей в європейських університетах.

- на рівні обміну студентами та викладачами в межах спільних навчальних планів та програм за відповідними спеціальностями.

Висновки і пропозиції. На наш погляд, основне завдання інноваційного та інтеграційного реформування вищої школи в Україні на сучасному етапі полягає в тому, щоб українські студенти мали можливість отримувати вищу освіту європейського рівня в українських університетах, а не їхати з цією метою за кордон. Зупинити відтік прогресивної молоді та повернути в економіку країни тих, хто вже отримав освіту та європейський досвід економічних, фінансових та соціальних відносин, можна лише шляхом створення відповідного конкурентоспроможного ринку праці в Україні.

Гострою проблемою вищої школи сьогодні є організація процесу підвищення кваліфікації населення за допомогою системи безперервної освіти. Це, без сумніву, сприяє оптимізації професійно-кваліфікаційної структури робочої сили, підвищує рівень її конкурентоспроможності. Система післядипломної освіти створює умови здобуття особою освіти впродовж усього життя із набуттям таких базових компетенцій, як: уміння працювати в колективі, готовність поєднувати ділову кар'єру з продовженням навчання, здатність самостійно опрацьовувати отриману інформацію, приймати відповідальні рішення тощо. Питання рівня доступності вищої освіти теж стоять на порядку денному процесу реформування системи вищої освіти. Аналіз структури населення в Україні показує, що за часів незалежності України зріс рівень доступності освіти, що визначається двома показниками: фізичною доступністю закладів освіти та фінансовою доступністю освітніх послуг для більшості населення. На рівні вищої освіти фізична доступність освітніх закладів не відіграє суттєвої ролі, оскільки мережа освітніх закладів є досить розгалуженою та спостерігається підвищена

мобільність самого контингенту. Проблемою залишається фінансова доступність освітніх послуг, що залежить від статусу вузу, його престижності, місця розташування, обраної спеціальності.

Список використаної літератури

1. Кусік Н. Л. Інноваційні та інтеграційні напрями реформування вищої освіти в Україні / Н. Л. Кусік, О. В. Рудінська, Г. О. Пономарьова // Матеріали 72 наук. конф. проф.-викл. складу ОНУ ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2016. – С. 134-156.
2. Ревак І. О. Вища освіта в структурі інтелектуального потенціалу України : стан і перспективи розвитку / І. О. Ревак // Проблеми економіки. – 2014. – № 4. – С. 133
3. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2005/2006-2013/2014 навчальних років. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата 23. 10.2017). – Назва з екрану.
4. Рудінська О. В. Іноваційний розвиток України в умовах євроінтеграції / О. В. Рудінська, Г. О. Пономарьова // Інноваційна економіка : теоретичні та практичні аспекти : [моногр.] ; за ред. д.е.н., доц. Є. І. Масленнікова. – Херсон : Гринь Д. С., 2016. – Вип. 1. – С. 344-364.
5. Соціологічні опитування. Громадяни України. Освіта. Центр Разумкова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gazumkov.org.ua/ukr/socpolls.php?cat_id=178 (дата 23. 10.2017). – Назва з екрану.
6. Human development report 2015. Сайт ООН. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hdr.undp.org/en/> (дата 23. 10.2017). – Назва з екрану.
7. Рудінська О. В. Інтелектуальний потенціал України в міжнародному просторі як об'єкт соціальної відповідальності / О. В. Рудінська, Г. О. Пономарьова // Соціальна відповідальність як форма забезпечення сталого розвитку господарюючих систем : суспільство, галузь, підприємство : [моногр.] ; за ред. д.е.н., доц. В. С. Ніценка, к.е.н., доц. Н. Л. Кусік. – Одеса : ТОВ «Лерадрук», 2017. – С. 9-35.
8. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : (http://oda.odessa.gov.ua/files/oda/dod_do_r_shennya_straten_ya_2020.pdf) (дата 23. 10.2017). – Назва з екрану.
9. Федулова Л. І. Державна політика в національній інноваційній системі : стабільність зберігається / Л. І. Федулова // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 4. – С. 90-103.

Стаття надійшла 11.10.2017 р.

Е. В. Рудинская,

кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры экономики и управления
Одесского национального университета имени И. И. Мечникова,
Французский бульвар, 24/26, м. Одесса, 65058, Украина
e-mail: elena.rudinskaya@gmail.com

Д. О. Познякова,

ООО «Югметалсервис»
Ат. Головатого 31, г. Одесса, 650003, Украина
e-mail: dinochka0208@gmail.com

ПРОБЛЕМЫ ИННОВАЦИОННОГО И ИНТЕГРАЦИОННОГО РЕФОРМИРОВАНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦИАЛА В УКРАИНЕ

В современных условиях инновационного развития мирового хозяйства и процессов глобализации, конкурентные преимущества получают те страны, которые направляют свои усилия на развитие образования принципиально нового качества и превращают знания в новейшие технологии. Высшая школа первой прошла через процессы реформирования и призвана стать базой для приобретения Украиной международных конкурентных преимуществ на мировых рынках.

В статье предлагается исследовать универсальный подход к выявлению проблем и уровня интеллектуального потенциала страны (ИП). При этом социальные инвестиции, по нашему мнению, необходимо идентифицировать как объем капитальных вложений в реальный сектор экономики, имея в виду, что любые капиталовложения в бизнес имеют прямой или опосредованный социальный эффект.

Ключевые слова: интеллектуальный потенциал, инновационное развитие.

O. V. Rudinska,

PhD, associate professor
of Economics and Management Department
of Odessa I. I. Mechnikov National University
24/26 Frantsuzkyi bulvar, Odessa, 65058, Ukraine
e-mail: elena.rudinskaya@gmail.com

D. V. Pozniakova,

TOV “Yugmetalservis”
31, At. Holovatoho str., Odessa, 650003, Ukraine
e-mail: dinochka0208@gmail.com

ISSUES OF INNOVATIVE AND INTEGRATION REFORMATION OF INTELLECTUAL POTENTIAL IN UKRAINE

Summary

In modern conditions of innovative development of the world economy and globalization processes, those countries get the competitive advantages, which direct their efforts to the development of the fundamentally new quality of education and transform knowledge into the newest technologies. High school was the first, which passed through the reform processes and is called upon to become the basis for Ukrainian acquisition of international competitive advantages in the world markets.

The article proposes to investigate the universal approach to identifying problems and level of intellectual potential of the country (IP). At the same time, social investments, in our opinion, need to be identified as the volume of capital investments in the real sector of the economy, bearing in mind that any investment in business has a direct or indirect social effect.

Key words: intellectual potential, innovative development.

References

1. Kusik, N. L., Rudinska, O. V. & Ponomarova, H. O. (2016). Innovatsiini ta intehtratsiini napriamy reformuvannia vyshchoi osvity v Ukraini [Innovative and integrational directions of reforming High school in Ukraine]. *Materialy 72 nauk. konf. prof.-vykl. skladu ONU im. I. I. Mechnykova. – Materials of the 72nd scientific conference of the faculty of Odessa national Mechnikov University*, pp. 134-156. [in Ukrainian].
2. Revak, I. O. (2014). Vyshcha osvita v strukturi intelektualnoho potentsialu Ukrainy : stan ta perspektyvy rozvytku [High education in the structure of the intellectual potential of Ukraine : conditions and perspectives of its development]. *Problemy ekonomiki. – Issues of economics*, № 4, p. 133. [in Ukrainian].
3. Osnovni pokaznyky diialnosti vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy na pochatok 2005/2006-2013/2014 navchalnykh rokiv. Derzhavna sluzhba statystyka Ukrainy. [Main indexes of the activity of Ukrainian higher education institutions for early 2005/2006-2013/2014 academic years. State statistic service of Ukraine]. – Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>. [in Ukrainian].
4. Rudinska, O. V. & Ponomarova, H. O. (2016). Innovatsiinyi rozvytok Ukrainy v umovakh yevrointehratsii [Innovative development of Ukraine in the conditions of European integration]. *Innovatsiina ekonomika : teoretychni ta praktychni aspekty. – Innovation economy : theoretical and practical aspects* (pp. 344-364). Kherson : Hryn D. S. [in Ukrainian].
5. Sotsiolohichne opytavannia. Hromadiany Ukrainy. Osvita. Tsentr Razumkova [Sociological survey. Ukrainian citizens. Education. Center of Razum-

- kova]. Retrieved from http://www.razumkov.org.ua/ukr/socpolls.php?cat_id=178 [in Ukrainian].
6. Human development report 2015. Retrieved from <http://hdr.undp.org/en/>
  7. Rudinska, O. V. & Ponomarova, H. O. (2017). Intelektualnyi potentsial Ukrainy v mizhnarodnomu prostori yak ob'ekt sotsialnoi vidpovidalnosti [Intellectual potential of Ukraine in the global space as an object of social responsibility]. *Sotsialna vidpovidalnist yak forma zabezpechennia staloho rozvytku hospodariuiuchykh system : suspilstvo, haluz, pidpriemstvo. – Social responsibility as the form of securing the constant development of business systems : society, branch, enterprise* (pp. 9-35). Odesa : TOV “Le-radruk”. [in Ukrainian].
  8. Stratehiia ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku Odeskoi oblasti do 2020 roku [Strategy of economic and social development of Odessa region till 2020]. Retrieved from (http://oda.odessa.gov.ua/files/oda/dod_do_r_shennya_straten_ya_2020.pdf) [in Ukrainian].
  9. Fedulova, L. I. (2016). Derzhavna polityka v natsionalnii innovatsiinii systemi : stabilnist zbrihaetsia [State policy in the national innovative system : stability continues]. *Aktualni problemy ekonomiky. – Current issues of economy*, № 4, pp. 90-103. [in Ukrainian].